

Ek-1 Enflasyon Muhasebesi

Enflasyon Muhasebesi ile ilgili ayrıntılı bilgiye bu dokümandan ulaşılabilir.

5024 sayılı Vergi Usul Kanunu ile, Enflasyon Muhasebesine uygun olarak, kazançlarını bilanço esaslarına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin uygulamakla yükümlü olduğu standartlar belirlendi. Bu standartların amacı, Yüksek enflasyonlu ekonomilerde sunulan finansal bilgilerin anlamlı olmasını sağlamaktır.

Logo Netsis yazılım programı, bu amaca yönelik belirlenen standartlara uygun çalışmaları tamamladı.

Bu çalışmalar ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda yer alır.

Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS)

Uluslararası Muhasebe Standartları (International Accounting Standards) Komitesi, "Kamuoyuna açıklanan denetlenmiş mali tablolarda uygulanması gereken muhasebe standartlarını belirlemek ve dünya çapında benimsenmelerini sağlamak" amacıyla 1973 yılında kuruldu. Mart 2001'de yeniden yapılandırılarak "Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu" haline geldi ve daha önce çıkarılan tüm "Uluslararası Muhasebe Standartlarını" ve ilgili yorumları onayladı. Avrupa Birliği tüm üye ülkelerde bu standartlara en geç 2005 yılında geçilmesini öngördü. Ülkemizde de AB'ne geçiş sürecinde bu standartlara geçilmesi zorunlu hale geldi.

Uluslararası Muhasebe Standartlarının (IAS) 29. maddesi "Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama" kapsamını içerir. Enflasyon Muhasebesinin amacı; Yüksek enflasyonlu ekonomilerde faaliyet gösteren işletmelerin mali tablolarının raporlanması ile ilgili standartların belirlenerek sunulan finansal bilgilerin anlamlı olmasını sağlamaktır.

Uluslararası Muhasebe Standartları, yüksek enflasyon göstergelerini; üç yıllık kümülatif enflasyonun %100 ve üzerinde olması, ülke nüfusunun tasarruflarını parasal olmayan kalemlere ya da güçlü para birimlerine yatırması, parasal kalemlerin yerel para birimi yerine güçlü bir para birimi ile ifade edilmesi, vadeli alım satımlarda kısa vadeli bile olsa şartların paranın satın alma gücündeki düşüşleri karşılayacak şekilde belirlenmesi, faiz oranlarının, ücret ve fiyatların bir fiyat endeksine bağlı olması şeklinde tanımlar.

Neden Enflasyon Muhasebesi

Yüksek enflasyon dönemlerinde işletmeler, paranın satın alma gücündeki düşüş nedeniyle ellerinde bulundurdıkları parasal varlıklardan kayıp, parasal yükümlülüklerinden ise kazanç elde ederler. Parasal varlıklar; nakit, kısa vadeli borç/alacaklar, uzun vadeli borç/alacaklardır.

Bunun yanı sıra; ellerinde bulundurdıkları parasal olmayan stok, sabit kıymet gibi kalemler ise enflasyonist koşullar altında değer kazanabilir. Enflasyon Muhasebesi işlemleri; ülkenin para birimi üzerinden yapılan kayıtların enflasyona göre düzeltilmesini, mali tabloların da düzeltilen değerler ile ifade edilmesini ve gerçek kar /zarara ulaşılmasını sağlar.

Yüksek enflasyonun mali tablolar üzerinde etkileri:

- Sabit kıymet, stok, öz sermaye gibi kalemlerin gerçek değerinde gösterilmemesi,
- Karşılaştırmalı analiz yapılmaması,
- Enflasyonist kazançların vergisinin ödenmesi ve bu kazançların dağıtımına konu edilmesi.

Kanunlar

28 Kasım 2001 tarihli resmi gazetede, sermaye piyasası araçlarını halka arz etmiş veya arz etmiş sayılan anonim ortaklıklar, aracı kurumlar ve yatırım ortaklıkları ile bunların bağlı ortaklıkları ve iştirakleri için 2002 yılında uygulanmak üzere, yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında tebliğ yayınlandı. Ancak, uygulama 2003 yılında başlatılmak üzere ertelendi. 30 Aralık 2003 tarihli resmi gazetede ise kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden tüm gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, enflasyonist koşullarda enflasyon düzeltmesi yapmasını zorunlu kılan 5024 sayılı kanun yayınlandı.

5024 sayılı kanun, Sermaye Piyasası Kurulunun ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun yüksek enflasyon döneminde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin düzenlemelerine göre hazırlanan 31 Aralık 2003 tarihli bilanço (amortisman uygulaması konusunda vergi mevzuatı hükümlerine uyulduğu sürece) kabul eder. Yukarıda yer alan düzenlemeler arasında çeşitli farklılıklar mevcuttur.

Doküman içinde "Sermaye Piyasası Kurulu" tebliğine ilişkin düzenlemeler için SPK, vergi mevzuatına ilişkin değişiklikler için ise VUK tanımları kullanılır.

Enflasyon Düzeltmesi Yapılması İçin Gerekli Şartlar

- Son üç hesap dönemi enflasyon katsayı toplamının %100'ü aşması.
- İçinde bulunulan hesap döneminde enflasyon katsayısının %10'u aşması.

Bakanlar Kurulunun, % 100 oranını % 35'e kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine kadar yükseltmeye, % 10 oranını ise % 25'e kadar çıkarmaya veya tekrar kanuni seviyesine kadar indirmeye yetkisi vardır.

Uygulamanın yapılıp yapılmayacağı dönemsel olarak "Maliye Bakanlığı" tarafından açıklanır.

Tanımlar

Fiyat Endeksi: Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Türkiye için hesaplanan Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksidir.

Düzeltilme katsayısı: Düzeltme yapılan aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksinde bölünmesiyle elde edilen katsayıdır.

Parasal kalemler: Paranın değerindeki değişimler karşısında nominal değerlerini aynen koruyan ancak satın alma güçleri değişen kalemlerdir.

Parasal olmayan kalemler: Parasal kalemler dışında kalan kalemlerdir.

Düzeltilme: Düzeltme katsayısı kullanılarak mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücüdür.

Bilanço Üzerinde Parasal ve Parasal Olmayan Kalemler

PARASAL AKTİFLER

Hazır Değerler

Menkul Kıymetler

PARASAL PASİFLER

Finansal Borçlar

Ticari Borçlar

Kısa Vadeli Ticari Alacaklar	Diğer Kısa Vadeli Borçlar
Diğer Kısa Vadeli Alacaklar	Alınan Sipariş Avansları (*)
Diğer Dönen Varlıklar (*)	Borç ve Gider Karşılıkları
Uzun Vadeli Ticari Alacaklar	Uzun Vadeli Finansal Borçlar
Diğer Uzun Vadeli Alacaklar	Uzun Vadeli Ticari Borçlar
Diğer Duran Varlıklar (*)	Diğer Uzun Vadeli Borçlar
	Uzun Vadeli Borç ve Gider Karşılıkları

PARASAL OLMAYAN AKTİFLER

Stoklar
Diğer Dönen Varlıklar (*)
Diğer Duran Varlıklar (*)
Finansal Duran Varlıklar
Maddi Duran Varlıklar
Maddi Olmayan Duran Varlıklar

PARASAL OLMAYAN PASİFLER

Alınan Sipariş Avansları (*)
Özsermaye
Sermaye
Emisyon Primi
Yedekler
Geçmiş Yıl Kar/Zararları

(*) Muavin detaylarında belirlenir.

Enflasyon Düzeltmesi Örnekleri

ÖRNEK 1

1.1.2003 yılında kurulan X firmasının açılış bilançosu aşağıdaki gibidir;

AKTİF		PASİF	
KASA	800	BORÇLAR	1.100
STOK	1.200	SERMAYE	900
	2.000		2.000

Bu firmanın 31.12.2003 kapanış bilançosunun da aynı olduğu varsayıldığında ve yıl içinde enflasyon oranı % 50 olarak gerçekleştiğinde, 31.12.2003 kapanış bilançosunun düzeltilmiş hali aşağıdaki gibidir;

AKTİF		PASİF	
KASA	800	BORÇLAR	1.100
STOK	$1.200 * 1.5 = 1.800$	SERMAYE	$900 * 1.5 = 1.350$
		PARASAL KAR	150
	2.600		2.600

Bilanço aktif/pasif denkliğinden hareketle, parasal olmayan kalemler üzerinde yapılan düzeltmeler sonucu oluşan düzeltilmiş değerler bilançoya yerleştirildiğinde, 150 TL tutarında parasal kar meydana gelir.

Yukarıdaki örnekte parasal kar, bilanço denkleği dışında aşağıdaki yöntemlerle de elde edilebilir;

Parasal Hesaplar	Dönem Sonu – Dönem Başı
Kasa Değer Kaybı	$(800 * 1.5) - 800 = <400>$
Borçların Değer Kazancı	$(1,100 * 1.5) - 1.100 = 550$
Parasal Kar	150

Parasal Olmayan Hesaplar	Dönem Sonu – Dönem Başı
Stoklar Değer Kazancı	$(1,200 * 1.5) - 1,200 = 600$
Sermaye Değer Kaybı	$(900 * 1.5) - 900 = <450>$
Parasal Kar	150

Net Parasal Pozisyon Tablosu;

A) Dönem başı parasal pozisyon	0
B) Dönem içinde artış yaratan işlemler (Sermaye)	1.350
C) Dönem içinde azalış yaratan işlemler (Stoklar)	<1.800>
D) Dönem sonu olması gereken parasal pozisyon (A+B+C)	<450>
E) Dönem sonu parasal pozisyon	<300>
F) Net Parasal Pozisyon Kar/Zararı (D-E)	<150>

ÖRNEK 2

Yeni kurulan bir firmanın 3 aylık dönemde yaptığı işlemlerin aşağıdaki şekilde olduğu varsayıldığında;

1. ay kasasına 500 TL sermaye karşılığı koyup, 2. ay 100 TL tutarında bir mal alıp aynı ay içinde 300 TL tutarına satmıştır. 3. ayda herhangi bir işlem yoktur.

Muhasebe fişleri aşağıdaki gibidir.

Ay Kodu	Hesap İsmi	Borç	Alacak
1	Sermaye		500
1	Kasa	500	
2	Stok	100	
2	Kasa		100
2	Satışlar		300
2	Kasa	300	
2	Stok		100
2	Satılan malın maliyeti	100	
3	-	-	-

Not: Mavi renk ile belirtilen hareketler, satılan malın maliyeti mahsup fişleridir. 2.ay sonunda; stoklardan çıkış, satılan malın maliyetine giriş yapılmıştır. Diğer hareketler ise firmanın işlemleridir.

Dönemin bilançosu:

Aktif Kalemler	Tarihi	Pasif Kalemler	Tarihi
Kasa	700	Sermaye	500
Stok	0	K/Z	200
Toplam	700	Toplam	700

Dönemin gelir tablosu:

Hesap İsmi	Tarihi
Satışlar	300
Satılan malın maliyeti	<100>
K/Z	200

Enflasyon katsayıları: İlk ayda, yapılan işlemler için herhangi bir düzeltme yapılmaz. Fakat, bu örnekte firmanın yeni kurulmasından dolayı ilk ayda açılış kaydı bulunmamaktadır. Açılış kaydı bulunsaydı, düzeltilecekti. 2. ve 3. aylarda enflasyon oranlarının %10 olduğunu varsayıldığında, 2. ve 3. aylar için düzeltme katsayıları 1.1'dir.

Hesapların dönem sonu değerleri şöyledir;

Hesap İsmi	Tarihi	Düzeltilmiş	Açıklama
Sermaye	500	605	(Sermaye, parasal olmayan bir kalemdir. Aktifleşme tarihinden dönem sonuna taşınır. 500*1.1*1.1 şeklinde hesaplanır.)
Kasa	700	700	(Kasa, parasal kalemdir. Dönem sonu nominal değeri TL değeri ile aynıdır.)
Stok	0	0	(Dönem sonunda stokta sıfır değer kalmıştır.)
Satışlar	300	330	(Satış hesapları, parasal olmayan kalemlerdir. Aktifleşme tarihinden - 2.ay - dönem sonuna taşınır. 300*1.1 şeklinde hesaplanır.)
Satılan malın maliyeti	100	110	(Parasal olmayan kalemdir. Aktifleşme tarihinden - 2.ay - dönem sonuna taşınır. 100*1.1 şeklinde hesaplanır.)

Dönem sonu düzeltilmiş bilanço;

Aktif Kalemler	Düzeltilmiş	Pasif Kalemler	Düzeltilmiş
Kasa	700	Sermaye	605
Stok	0	Gerçek K/Z	95
Toplam	700	Toplam	700

Bilançoda gerçek karın/zararın 95 TL olduğu görülmektedir. Gelir tablosuna bakılacak olursa;

Hesap İsmi	Düzeltilmiş
Satışlar	330
Satılan malın maliyeti	<110>
K/Z	220
Parasal K/Z	<125>
Gerçek K/Z (bilançodan)	95

Görüldüğü gibi sadece dönem sonu düzeltilen değerler, yerleştirilen bilanço ve gelir tablosundan gerçek kar/zarar değerine ulaşılır. Gerçek kar/zarara ulaşırken, gelir tablosunda görülen parasal kar/zarar adında bir kalem ortaya çıkar. Parasal kar/zarar, enflasyon düzeltmeleri sırasında meydana gelen değişimlerden doğar ve örnek bilanço ve gelir tablosundaki eşitlik ilkesi sonucu hesaplanır. Ancak, parasal kar/zarar değeri aşağıdaki şekillerde de bulunabilir.

Parasal olmayan hesapların düzeltilmesi sonucu parasal kar/zarar hesaplaması:

Hesap İsmi	Tarihi	Düzeltilmiş	Fark
Sermaye	<500>	<605>	<105>

Satışlar	<300>	<330>	<30>
Satılan malın maliyeti	100	110	10
Parasal K/Z			<125>

Parasal hesaplardaki kazanç/kayıplardan oluşan parasal kar/zarar hesaplaması:

Örnekteki tek parasal hesap olan kasa hesabı, düzeltmeye tabi tutulduğunda,

Ay Kodu	Tarihi	Düzeltilmiş
1	500	500
2	700	$(500 \times 1.1) + 200 = 750$
3	700	$(550 \times 1.1) + (200 \times 1.1) = 825$
Dönem sonu değeri	700	700
Fark (Parasal K/Z)	-	<125>

Görüldüğü gibi, parasal hesap dönem sonunda nominal değer olarak kalır. Düzeltmeye tabi tutulduğunda oluşan değerle, dönem sonu değeri arasındaki fark yine parasal kar/zarar değerini verir.

Net Parasal Pozisyon Tablosu;

A) Dönem başı parasal pozisyon	=	0
B) Dönem içinde artış yaratan işlemler (Sermaye+Satışlar)	=	935
C) Dönem içinde azalış yaratan işlemler (Stoklar)	=	<110>
D) Dönem sonu olması gereken parasal pozisyon (A+B+C)	=	825
E) Dönem sonu parasal pozisyon	=	700
F) Net Parasal Pozisyon Kar/Zararı (D-E)	=	125

"Net Parasal Pozisyon" tablosunun hazırlanmasına ilişkin esaslar ve her maddede yer alması gereken kalem detayları SPK tebliğinde yer alır.

Logo Netsis Enflasyon Muhasebesi Çalışma Prensibi

"Logo Netsis Enflasyon Muhasebesi" çalışma prensibi, yukarıdaki örneğe çok benzer. Düzeltme işlemleri aylık olarak yapılır.

